

Onderwerp Stand van zaken duurzaamheid in grote projecten

Steller P. Corzaan

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 81 11 Bijlage(n) -

Ons kenmerk RO13.4013551

Datum **2 9 NOV 2013** Uw brief van -

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Duurzaamheid is een belangrijk thema binnen de gemeente Groningen. Binnen de gemeentelijke projecten wordt duurzaamheid standaard meegenomen en uitgewerkt.

In het voorjaar 2013 is door middel van interviews een quick scan uitgevoerd naar de manier waarop het thema duurzaamheid in het gemeentelijke beleid wordt vormgegeven. Achtergrond hiervan was dat het beleid de laatste jaren sterk is gefocust op energie en het overige duurzaamheidsbeleid is overgelaten aan zelfsturing binnen dienstonderdelen. Op basis van de resultaten uit de quick scan zijn verbetervoorstellen gemaakt. Deze zijn onlangs aan het College voorgelegd. Het College heeft opdracht gegeven om de aanbevelingen uit de quick scan verder uit te werken. Dit gaat op korte termijn gebeuren. Het huidige beleid zal vanuit de onderstaande invalshoeken worden geactualiseerd:

- duurzaamheid beter verbinden met de gemeentelijke organisatie;
- duurzaamheid verbinden met de grote projecten en gebiedsontwikkelingen;
- duurzaamheid verbinden met initiatiefnemers in de Groningse samenleving.

Deze brief geeft in het kort de stand van zaken rondom duurzaamheid in grote projecten weer. Het gaat hierbij om lopende projecten zoals de nieuwbouw Forum, de Zuidelijke ringweg en Meerstad Noord / Energielandschappen. Voor aanstaande grote projecten zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling van het Stationsgebied en in verschillende nieuwe visies (HOV) wordt duurzaamheid vanaf het prille begin al meegenomen. Duurzaamheid is een belangrijk onderdeel van schets ontwerp tot de uiteindelijke realisatie.

FORUM

Collectieve warmte koude opslag (wko) binnenstad

Wij hebben enige tijd geleden een verzoek tot wijziging (VTW) bij bouwer BAM neergelegd om met een meerwerkprijs te komen voor de ombouw van het wko systeem Forum tot een collectief wko systeem voor de gehele binnenstad. Globaal gaat

het hier om het gebied tussen de Poelestraat, de Schoolstraat, de Sint Jansstraat en de Grote Markt. Met dit collectief systeem kan in ieder geval het provinciehuis (nieuwbouw gedeelte) en het nog te ontwikkelen vastgoed Oostwand aangesloten worden.

Op dit moment wordt gewerkt aan de verdere technische uitwerking van het collectief systeem. Aan de hand deze uitwerking, kan BAM de meerwerkkosten berekenen. Deze kostenopgave hebben wij nodig om de juiste business case te kunnen maken en daarmee de afweging te kunnen maken of het collectief systeem (financieel) haalbaar is. Naar verwachting, en afhankelijk van medewerking BAM verwachten wij begin december de (meerwerk-) kosten en daarmee de business case duidelijk in beeld te hebben.

In augustus hebben wij de vergunning Waterwet voor wko bij de provincie Groningen aangevraagd. Hierin hebben wij de maximale capaciteit aangevraagd. Met deze vergunning kan zowel het grotere collectieve wko systeem of eventueel het individuele systeem wko Forum gerealiseerd worden. Deze vergunning is begin november door de provincie Groningen verleend.

Gresco

In nauw overleg tussen de projectorganisatie Forum en de Gresco zijn gesprekken gevoerd over mogelijk extra te nemen energiebesparende maatregelen in het Forum.

De volgende zaken zijn aan de orde geweest.

1. Alle verlichting Led-verlichting;
2. Zonnepanelen op het gedeelte wat nu gereserveerd is voor de glazenwasinstallatie (alleen indien deze niet noodzakelijk blijkt te zijn). Een mogelijk geïntegreerde zonne-pv gevel (indien de architect hierin mee kan gaan) en daaraan gekoppelde keuze voor 12-volt gelijkstroomsysteem in het gehele gebouw in plaats van huidige 220 volt wisselstroomsysteem;
3. Onderzoek naar energetische optimalisatie van bijvoorbeeld de liften en de roltrappen;
4. Optimalisatie ventilatie & koeling;
5. Waterloze urinoirs.

Bovenstaande zaken worden technisch verder onderzocht. Daarnaast wordt ook de financiële impact daarvan in beeld gebracht. Vanuit de Gresco / projectorganisatie Forum wordt een voorstel gemaakt welke uitwerkingen rechtstreeks onder de Gresco vallen en welke punten in een bredere afweging aan het College worden voorgelegd. De verwachting is dat de afweging en het implementatievoorstel nog dit jaar aan het College wordt aangeboden.

Zuidelijke ringweg

Duurzaamheid in algemene zin is in het basis pakket definitief ontwerp meegenomen. Hiermee wordt voldaan aan de landelijke richtlijnen van Rijkswaterstaat rondom

duurzaam inkopen. Prestatie op “duurzaamheid” wordt meegewogen in de aanbestedingseisen. Alleen zijn deze voornamelijk gericht op voorkomen van CO₂ uitstoot tijdens de aanleg en niet op CO₂ uitstoot na in gebruik name.

Ingenieursbureau Tauw uit Deventer, heeft in opdracht van de gemeente, onderzocht of de zuidelijke ringweg een bijdrage kan leveren door het leveren van warmte uit / nabij de weg aan zwembad de Papiermolen. Uit het onderzoek blijkt dat zowel een asfaltcollector (weg als zonnecollector) als een rioolwarmtewisselaar in de naast de ring gelegen rioolwaterpersleiding technisch geschikt en mogelijk zijn. Met beide technieken kan voldoende warmte ‘gemaakt’ worden om zwembad de Papiermolen te verwarmen. De asfaltcollector voldoet daarbij iets beter vanwege de hogere temperaturen in het systeem. Omdat de Papiermolen slechts vijf maanden per jaar open is zijn de investeringskosten naar verhouding hoog. In samenwerking met Tauw wordt nu gekeken naar een kostenoptimalisatie van het systeem. Deze uitwerking wordt dit najaar in de stuurgroep van de zuidelijke ringweg besproken.

Energielandschappen

Tot aan de uitkomsten van het SER energieakkoord waren er met hernieuwbare energiebronnen op braakliggende terreinen geen verdienmodellen te maken. Alleen met grote windturbines (vanaf 5 MW vermogen) zijn er voor de grondeigenaar enige inkomsten te verwachten. Het gaat hierbij om een jaarlijkse bijdrage van ca. 10.000 euro per jaar per MW opgesteld vermogen.

De productie van zonnestroom in een grote zonnepanelen weide (> 3 hectare) kost ongeveer 12 eurocent per kWh en levert bij levering aan landelijke net ongeveer 6 eurocent per kWh op.

Teelt van biomassa levert ongeveer hetzelfde op als de huidige pachtsom voor het gebruik als weiland. Enige extra toegevoegde waarde, naast biomassa als bron van energie, kan extra opbrengst en een mogelijke hogere pacht opbrengst opleveren. Uit deze biomassa kunnen eerst waardevolle grondstoffen, zoals eiwitten, zetmeel, vezels gehaald worden voordat het restproduct verbrand of vergist wordt.

SER Energieakkoord

Met de uitkomsten van het SER energieakkoord (september 2013) ontstaat ruimte voor nieuwe initiatieven. In het energieakkoord is een regeling opgenomen voor teruggave van belasting (7,5 eurocent/ kWh) wanneer een collectief of vereniging van eigenaren binnen een zogenaamde postcoderoos zelf hernieuwbare energie produceert. Dit zal vooral om zonnepanelen velden gaan. Een postcoderoos is een postcodegebied met alle omliggende, aanliggende postcodegebieden. In de praktijk heeft deze echter een beperkt bereik in de stad vanwege de vele postcodegebieden.

De afgelopen maanden heeft Grunneger Power in samenwerking met de Hanze Hogeschool Groningen een model gemaakt voor kleinschalige burgerparticipatie voor grootschalige zonne-energie. Op dit moment is dit nog een theoretisch model. De

komende maanden moet dit worden omgevormd tot een werkend model voor alle inwoners van de stad die in coöperatief verband elektriciteit willen produceren. Hiermee kan Grunneger Power (in samenwerking met de gemeente) op korte termijn inwoners activeren om mee te gaan doen in het realiseren van zonneweiden. Eind november verwachten wij deze aanpak te kunnen presenteren. In principe kunnen wij deze aanpak op elk braakliggend terrein in de Stad projecteren. Ook kan het model uitgebreid worden met andere hernieuwbare energiebronnen.

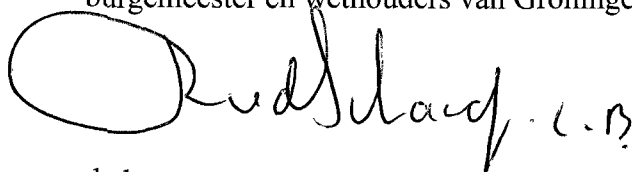
Wij verwachten dat Grunneger Power in 2014 zo ver is dat de eerste zonneweide in opdracht van de inwoners van de Stad in de gemeente Groningen gerealiseerd kan worden. Daar waar nodig faciliteert de gemeente deze ontwikkeling.

Vanuit de gemeente wordt tevens gekeken of wij gebruik kunnen maken van aanstaande ministeriële regelingen (in 2014) rondom experimenteergebieden hernieuwbare energie. Hiermee kunnen mogelijk een aantal huidige obstakels tussen productie en directe levering van elektriciteit aan inwoners van de Stad weggehaald worden. Meerstad Noord is hiervoor uitdrukkelijk in beeld. Allereerst vanwege de beschikbare ruimte en door de mogelijke koppeling met de nieuwbouw in Meerstad. Hierdoor ontstaan nieuwe mogelijkheden die de ontwikkeling van Meerstad kan versnellen / meehelpen.

Wij zijn hierover in gesprek met verschillende partijen (RUG, Hanzehogeschool, Energy Academy, Entrance, Enexis, Kema etc). De bedoeling is om nog in 2013 met een gezamenlijke uitwerking rondom energie-experimenteergebieden te komen om daarmee in gesprek te gaan met de verschillende verantwoordelijke ministeries (Economische Zaken en Financiën), de Autoriteit Consument & Markt en Netbeheer Nederland. Het doel is om de provincie Groningen en in het bijzonder Meerstad Noord als energie experimenteergebied (en daarbij behorende aangepaste regelgeving) te laten aanwijzen. Naast innovatie, productie en opslag van hernieuwbare energie gaat het ook om nieuwe werkgelegenheid en een duurzame economische ontwikkeling van de regio.

Wij houden u op de hoogte van relevante ontwikkelingen.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. R.L. (Ruud) Vreeman

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

(i.s.)